

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Συνομιλία με τον σκηνοθέτη Στάθη Λιβαθινό

Συνέντευξη από τη Φωτεινή Οικονομοπούλου

Περίληψη: Στη συνέντευξη με τον σκηνοθέτη Στάθη Λιβαθινό διακρίνουμε τα σημεία, τα πρώτα δείγματα της μεθόδου στην οποία μυήθηκε κατά τη διάρκεια των σπουδών του στο Κρατικό Ινστιτούτο της Ρωσίας. Σκιαγραφούνται οι απόψεις του για το Σύστημα Στανισλάβσκι, ως βασικό μοχλό έρευνας και πειραματισμού. Βασικό στοιχείο της σκηνοθετικής του δουλειάς είναι να διασκεύαζε θεατρικά και να δραματοποιεί λογοτεχνικά κείμενα, να δημιουργεί νέες θεατρικές οντότητες. Τίθενται ερωτήματα για τη σχέση του με την αρχαία τραγωδία και διερευνώνται εκ νέου οι απόψεις του για τις συνιστώσες, που καθορίζουν την ποιότητα ενός σκηνοθέτη και ηθοποιού. Έχει την ικανότητα να αφιερώνεται ολοκληρωτικά στο θέατρο και να αναζητά νέες σκηνοθετικές τεχνικές.

Λέξεις-κλειδιά: Στανισλάβσκι, σκηνοθεσία, Κάρπωφ, αφηγηματικό θέατρο, Λιβαθινός

Συνέντευξη

Ο Στάθης Λιβαθινός, μετά την εκλογή του το 2024 ως σκηνοθέτης και πρακτικός του θεάτρου στη νεοσύστατη έδρα της θεατρικής τέχνης στην Ακαδημία Αθηνών, συνομιλεί με τη Φωτεινή Οικονομοπούλου για το θέατρο, τις επιρροές του από τη Ρωσία, τη λογοτεχνία στο θέατρο, για τον Στανισλάβσκι και τους λόγους που αποτελεί το επίκεντρο ερευνών στο Παγκόσμιο θέατρο. Είναι αριστούχος απόφοιτος του Τμήματος Θεάτρου του Κρατικού Ινστιτούτου της Ρωσίας στη Μόσχα, στις ειδικότητες Σκηνοθεσία και Υποκριτική. Στα πρώτα βήματα της επαγγελματικής του καριέρας εργάστηκε ως ηθοποιός στο Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο του Μάνου Κατράκη. Σκηνοθέτησε πλήθος αξιοσημείωτων παραστάσεων, κλασικών και σύγχρονων συγγραφέων. Από το 2001 έως το 2007 ο Λιβαθινός διετέλεσε Καλλιτεχνικός Υπεύθυνος της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου και από το 2015 έως το 2019 υπήρξε Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου, όπου ίδρυσε το πρώτο κρατικό Τμήμα Σκηνοθεσίας. Επιπλέον, σκηνοθέτησε αριστουργήματα της ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας (όπως είναι ο *Ηλίθιος* του Ντοστογιέφσκι, η *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη, ο *Ερωτόκριτος*, η *Ιλιάδα*). Του απονεμήθηκαν τα βραβεία «Νέων Δημιουργών», «Διεθνούς Θεατρικού Ρεπερτορίου» καθώς και το βραβείο «Κάρολος Κούν» σκηνοθεσίας Ελληνικού έργου από την Ένωση Ελλήνων Μουσικών και Θεατρικών Κριτικών και σκηνοθεσίας «Φώτος Πολίτης» από το Κέντρο Μελέτης και Έρευνας

του Ελληνικού Θεάτρου-Θεατρικό Μουσείο". Από το 2001 έως το 2003 δίδαξε σκηνοθεσία και υποκριτική στο Τμήμα Μεταπτυχιακών Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard στη Βοστώνη των Η.Π.Α.

Στιγμιότυπο από πρόβα για την παράσταση «Το τρίτο στεφάνι».
Πρεμιέρα: 23 Οκτωβρίου 2025
Φωτογραφία: Ελίνα Γιουνανλή

Τι αποτέλεσε το πρώτο ερέθισμα, που σας οδήγησε στην απόφαση να στραφείτε στην Τέχνη του Θεάτρου;

Το πρώτο ερέθισμα έρχεται θεωρώ με τη γέννηση του ανθρώπου. Κάτι τον σπρώχνει προς τα κάπου που είναι αδιερεύνητο, αόριστο, ακαθόριστο. Από μικρός είχα μια κλίση στο γράψιμο, στη φαντασία να ονειρεύομαι με τα μάτια ανοικτά και με τα μάτια κλειστά. Όταν ήμουν μικρός, μου άρεσε να λέω ιστορίες στους ανθρώπους και να τους κάνω να γελάνε. Αυτό κάποια στιγμή στη ζωή μου μετατράπηκε σε ένα υλικό τέτοιο, που με έσπρωξε στο θέατρο, θα μπορούσε να με σπρώξει και στη μουσική που αγαπώ πάρα πολύ. Ίσως θα μπορούσα να γίνω και μουσικός.

Μετά τη φοίτησή σας στη Δραματική σχολή του Πέλλου Κατσέλη βρίσκεστε στο Κρατικό Ινστιτούτο θεατρικής Τέχνης της Ρωσίας. Πόσο τολμηρό και συγχρόνως δύσκολο ήταν για ένα νέο να βρεθεί στη Ρωσία για σπουδές;

Δεν θα μπορούσα να χαρακτηρίσω τον εαυτό μου τολμηρό, γιατί εκείνη την εποχή στην ηλικία των είκοσι χρόνων οφείλουμε να είμαστε τολμηροί. Βρέθηκα και με ένα παιδί σε αυτήν την

ηλικία. Δοκιμάστηκα πολλές φορές, αλλά είμαι ευγνώμων που βρέθηκα σε αυτή τη χώρα με τόσο σημαντικούς ανθρώπους, που μου έδωσαν την ευκαιρία να μεταλάβω τη γνώση. Προσπάθησα να αντιμετωπίσω τις δυσκολίες, όπως τη διαφορά του τρόπου ζωής, την πείνα, το κρύο την επιβίωση. Αυτή είναι και η ζωή, να παλεύουμε με τις δυσκολίες και να γινόμαστε καλύτεροι άνθρωποι.

Στιγμιότυπο από πρόβα για την παράσταση
«Το κτήνος στο φεγγάρι» (2009).
Σκηνοθεσία: Στάθης Λιβαθινός
Φωτογραφία: Μαρία Θεοδωράκη

Στη σχολή σκηνοθεσίας της Μόσχας υποστήριζαν το σύστημα του Στανισλάβσκι ή κάποιο άλλο σύστημα;

Το θέμα του συστήματος Στανισλάβσκι αφορά πιο πολύ την Αμερική παρά τη Ρωσία, γιατί ο Στανισλάβσκι, που έχουμε γνωρίσει στην Ευρώπη επιδερμικά και εντελώς αποσπασματικά, μας έρχεται από την Αμερική και όχι εκ Ρωσίας. Η αλήθεια είναι ότι μιλώντας για την επιστήμη του

θεάτρου, ο Στανισλάβσκι σε όλο του τον πολυτάραχο βίο άγγιξε όλα τα προβλήματα της υποκριτικής και της σκηνοθεσίας. Ήταν μια τρισυπόστατη προσωπικότητα, ήταν δάσκαλος, σκηνοθέτης και ηθοποιός, η μια υπόσταση του κατά κάποιον τρόπο πλούτιζε την άλλη. Δεν υπάρχει ένα πρόβλημα που να μην άγγιζε το μεγαλοφυές μυαλό του, η αθώα και ευαίσθητη αυτή ψυχή. Ένιωθε την ανάγκη να μεταλαμπαδεύσει το έργο του στις επόμενες γενεές και να το καταγράψει. Είχε το θάρρος στο τέλος της ζωής του να το αναθεωρήσει και να ξαναρχίσει από την αρχή. Αυτή θεωρώ την πιο σημαντική και άγνωστη πλευρά της ζωής του Στανισλάβσκι. Δεν νομίζω ότι είναι ένα σύστημα· απλώνεται όπως όλα τα επιστημονικά φαινόμενα της κοινωνίας μας, σε πολλά επίπεδα και παρακλάδια, γιατί ο Στανισλάβσκι έβγαλε σπουδαίους μαθητές. Αναφέρω ενδεικτικά τον Βαχτάνγκοφ, τον Μέγιερχολντ, τον Μιχαήλ Τσέχωφ και άλλους. Και φυσικά δεν είναι ξεπερασμένος. Όταν κάτι βασίζεται σε έρευνα δεν τελειώνει. Δεν είναι τυχαίο ότι ακόμα και μέχρι σήμερα θεωρητικοί και πρακτικοί μελετάνε όσα άφησε πίσω του ο Στανισλάβσκι. Αυτό όμως που διδάσκουν στη Ρωσία, δεν λέγεται σύστημα Στανισλάβσκι, αλλά η Ρώσικη σχολή που δίνει τεράστιο βάρος στη μαθητεία, δηλαδή στο πώς μεταδίδεται η γνώση και πώς κάθε νέος καλλιτέχνης θα αναπτύξει τη δική του προσωπικότητα μέσα από αυτά που μαθαίνει.

«Μια φτερωτή ψυχή μέσα σε ένα ευκίνητο υπάκουο και εμπνευσμένο σώμα». Αυτό ήταν το ιδανικό της επίμονης παιδαγωγικής δουλειάς του Νικολάι Βασίλιεβιτς Κάρπωφ αγαπημένου σας δασκάλου, στη σχολή στη Ρωσία. Πώς το εξηγείτε αυτό; Ποιο ήταν το αγαπημένο του μότο σε επίπεδο θεατρικής φιλοσοφίας;

Η παρουσία σπουδαιών δασκάλων όπως του Κάρπωφ, δείχνει το πόσο πολυεπίπεδη είναι αυτό που λέγεται Ρώσικη σχολή. Και η σκηνική κίνηση και ο σκηνικός λόγος, όπως λένε οι Ρώσοι, είναι και αυτά κομμάτια μιας ευρύτερης διδασκαλίας. Δεν είναι ξεχωριστές λειτουργίες, όπου ένας κινησιολόγος ή ένας τεχνικός του λόγου ή της φωνής κάνει το δικό του σύστημα και φεύγει. Πρόκειται για έναν τρόπο κατανόησης και διδασκαλίας του ανθρώπινου σώματος και της ανθρώπινης φωνής, που συνδέεται άμεσα με τον κορμό διδασκαλίας των μεγάλων προκλασικών. Ο Κάρπωφ, ας πούμε, είχε μελετήσει τη Βιομηχανική μέθοδο του Μέγιερχολντ. Η μεθοδολογία του Κάρπωφ περιείχε πολλά στάδια μάθησης για τον ηθοποιό για αυτό και χρειάζονται πολλά χρόνια για να κατακτήσει κάποιος τη μέθοδό του. Μέσα σε αυτά τα στάδια είναι οι στοιχειώδεις μορφές κίνησης, οι νόμοι του σώματος, της αδράνειας, της έντασης, της ισορροπίας, οι σκηνικές μάχες, οι νόμοι της σκηνικής κίνησης και όλα αυτά. Κάτι ανάλογο ισχύει και για τον σκηνικό λόγο. Αυτά είναι αναγκαία στοιχεία τα οποία πρέπει να κατακτήσει και να γνωρίσει ένας ηθοποιός και γιατί όχι και ένας σκηνοθέτης για να καθοδηγήσει έναν ηθοποιό να είναι αποδοτικός και εκφραστικός. Ο Κάρπωφ είχε πολλά μότο, αλλά ένα που επαναλάμβανε ήταν «να μην ξεχνάμε ότι απευθυνόμαστε στον άνθρωπο – στο κοινό- μέσω του ανθρώπου, δηλαδή του ηθοποιού, μιλώντας για τον Άνθρωπο. Δηλαδή τρεις ανθρώπινες υποστάσεις σε μία πρόταση γιατί αυτό είναι και η ουσία της θεατρικής τέχνης».

Ποια είναι τα στοιχεία που πρέπει να έχει κατά τη γνώμη σας ένας καλός σκηνοθέτης και ηθοποιός;

Ο σκηνοθέτης και ηθοποιός είναι δύο διαφορετικά επαγγέλματα. Η σκηνοθεσία είναι μια επιστήμη του 20^{ού} αιώνα η οποία επικεντρώνεται εκτός από τα θέματα σύνθεσης στοιχείων και οργάνωσης μιας παράστασης σε κάτι πιο περίπλοκο και συναρπαστικό ταυτόχρονα. Ο

σκηνοθέτης είναι ο καθρέφτης του ηθοποιού και είναι και το πρώτο κοινό. Κάποια στιγμή ο σκηνοθέτης παραχωρεί τη θέση του ευγενικά στο κοινό και εξαφανίζεται. Ο ηθοποιός είναι αυτός που θα εκτεθεί και οφείλει να είναι στο κέντρο της μελέτης ενός σκηνοθέτη. Ο σκηνοθέτης υπάρχει χάριν του ηθοποιού. Μου αρέσει ένα υπέροχο μύθο, που είχε πει ο Βασίλειος: «Αν ένας καλός ηθοποιός δεν παίζει υπέροχα φταίει ο σκηνοθέτης. Στην πραγματικότητα μετράνε και οι αστάθμητοι παράγοντες που είναι η χημεία, ο σεβασμός, και η αγάπη που προκύπτει όταν συναντιούνται επί σκηνής δύο διαφορετικές δυνάμεις».

Στιγμιότυπο από την παράσταση «Ιλιάδα – Όμηρος» (2013)
Σκηνοθεσία: Στάθης Λιβαθινός
Φωτογραφία: Ελίνα Γιουνανλή

Ποιό ήταν το κριτήριό σας να ανεβάσετε σε παράσταση επικά - αφηγηματικά έργα, όπως την Ιλιάδα ή τη Φρόνισσα του Παπαδιαμάντη. Πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι να παντρευτούν οι δύο τέχνες, λογοτεχνία και θέατρο, από την εμπειρία σας;

Η λογοτεχνία έχει αυτό το πλεονέκτημα να προσφέρει καλές εναλλακτικές προοπτικές, γιατί η σκηνή έχει ανάγκη τα καλά ελληνικά, τη γλώσσα. Τα ορθά ελληνικά δεν είναι αυτονόητα στην εποχή μας, αν και η γλώσσα είναι ότι πολυτιμότερο έχουμε, καθώς δίνει μια συνέχεια και μια διάρκεια στον πολιτισμό μας. Η ποιοτική λογοτεχνία, όπως για παράδειγμα ο Παπαδιαμάντης, προσφέρεται για ωραία ταξίδια. Κατά κάποιον τρόπο καθιέρωσα αυτό που λέγεται αφηγηματικό

θέατρο, με την έννοια ότι με ενδιέφερε η φύση του ηθοποιού, που επιστρέφει σε βασικές λειτουργίες, στις πηγές της λειτουργίας του, που είναι ο ραψωδός ο πρώτος performer (ερμηνευτής) της ανθρωπότητας και αφηγείται ιστορίες του Ομήρου. Πριν κάποια χρόνια παραστάθηκε με την ομάδα μου, η εξάωρη *Ιλιάδα*. Το αφηγηματικό και το επικό θέατρο, καταρχήν σε υποχρεώνει να ανακαλύψεις όχι πάντα αυτονόητους τρόπους επικοινωνίας με το κοινό. Η αφήγηση είναι μια οδός να μεταφέρει κανείς τον θεατή στο *εδώ και τώρα* μιας ιστορίας. Και αυτό συντονίζει τη θεατρική πράξη, που μπορεί κάλλιστα να μετατραπεί σε ηλεκτρισμό, όταν το δρώμενο από σκηνής, βρει τον στόχο του, την πλατεία του θεάτρου. Πιο έγκυρος τρόπος για να παρασυρθεί το κοινό είναι να συνταυτιστεί και να συγκινηθεί από το να λειτουργήσει το μυαλό του.

Ποια είναι η σχέση σας με την αρχαία τραγωδία;

Είναι μια σχέση φόβου, πάθους και θαυμασμού. Είναι το ολικό θέατρο, είναι ένα είδος θεάτρου από όπου η σύγχρονη ζωή μας έχει απομακρυνθεί αρκετά, όχι θεματολογικά αλλά εκφραστικά, γιατί σήμερα ο λόγος μας είναι πιο αποσπασματικός και ο τρόπος συμπεριφοράς μας πολύ διαφορετικός. Έχουν μεσολαβήσει χιλιάδες χρόνια και οφείλει κανείς να ανακαλύπτει διόδους για να προσεγγίσει την αρχαία τραγωδία. Είναι το πεδίο της δουλειάς, που με ενδιαφέρει περισσότερο, αν και δεν έχω σκηνοθετήσει πολλές αρχαίες τραγωδίες. Έχω στο ενεργητικό μου τρεις: τη *Μήδεια*, την *Αντιγόνη* και τις *Ικέτιδες* του Ευριπίδη. Ελπίζω να σκηνοθετήσω και μία ακόμα, γιατί η αρχαία τραγωδία σε βάζει να δοκιμάσεις τα άκρα σου, όλα σου τα εκφραστικά μέσα. Είναι συναρπαστικό ακόμα και αυτό το είδος της έρευνας πώς να προσεγγίσεις την αρχαία τραγωδία και μεταφραστικά. Μην ξεχνάμε ότι οι Εγγλέζοι παίζουν τον Σαίξπηρ στο πρωτότυπο, οι Γάλλοι παίζουν τον Μολιέρο στο πρωτότυπο και εμείς την αρχαία τραγωδία σε μετάφραση. Αυτό έχει τεράστια σημασία και δεν το λαμβάνουμε υπόψιν μας. Η αρχαία τραγωδία αποτελεί πεδίο δόξης λαμπρό για όποιον θέλει να δοκιμάσει, να μάθει, να ερευνήσει, πάνω από όλα να ξαναμάθει τη γλώσσα του και να δοκιμάσει πολλούς θεατρικούς κώδικες.

Όσον αφορά το πρόσφατο έργο που σκηνοθετείτε: Θα μπορούσατε να μας πείτε λίγα λόγια για «Το τρίτο στεφάνι» του Κ. Ταχτσή;

Είναι ένα από τα σημαντικότερα μυθιστορήματα της ελληνικής λογοτεχνίας, ένα τεράστιο στοίχημα ενός λογοτέχνη να περιγράψει την κρυφή Ελλάδα, τη σκιά των γεγονότων. Τους αληθινούς πολέμους που συμβαίνουν στις ψυχές των Ελλήνων μιας ολόκληρης εποχής. Τα πρόσωπα που συνθέτει ο συγγραφέας είναι τέρατα επιβίωσης.

Αντί βιβλιογραφίας

Balme, C.B. (2012). *Εισαγωγή στις Θεατρικές Σπουδές*. (Ρ. Κοκκινάκης – Β. Λιακοπούλου Μετ.) Αθήνα: Πλέθρον.

Λιβαθινός, Σ. (2023). *Τρεις Εποχές, αυτοβιογραφικές σημειώσεις ενός σκηνοθέτη του θεάτρου*. Αθήνα: Πατάκη.

Φωτεινή Οικονομοπούλου

Είναι αριστούχος απόφοιτη του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών, καθώς και της Θεολογικής σχολής του Ε.Κ.Π.Α. Ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας Αθηνών. Παρακολούθησε σεμινάρια για το θέατρο στην εκπαίδευση, ψυχολογικού θεάτρου, αρχαίου δράματος. Εργάστηκε στη διοργάνωση παραστάσεων και ως ηθοποιός, καθώς και στο φεστιβάλ Κινηματογράφου Ολυμπίας για παιδιά και νέους στο Νεανικό Πλάνο. Βραβεύτηκε για την προσφορά της στο Κρητικό Λαϊκό θέατρο από τον Λυκούργο Καλλέργη. Εργάζεται στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στοιχεία επικοινωνίας: E-mail < fotinicon1@hotmail.com >